

Sygn. akt II PK 171/17

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa B.P.

przeciwko "G." Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w G.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 19 kwietnia 2018 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt V Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 1350 zł (jeden tysiąc i trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 22 grudnia 2016 r. uwzględnił apelację pozwanego pracodawcy i zmienił wyrok Sądu Rejonowego w O. z 29 czerwca 2016 r. w ten sposób, że oddalił powództwo B.P. o odszkodowanie z umowy o zakazie konkurencji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący odwołuje się do uniwersalnych podstaw przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., lecz podstawy te mają znaczenie gdy występują w sprawie.

Warunek ten nie jest spełniony, gdyż w sprawie ustalono i rozstrzygnięto, że powód prowadził działalność konkurencyjną. Sąd podał stan faktyczny i ocenę prawną. Na tej podstawie rozstrzygnął, iż powód „nie stosował się do określonego w umowie z pozwanym zakazu konkurencji po rozwiązaniu stosunku pracy, a w konsekwencji już z tego względu nie mógł zasadnie oczekiwać od pozwanego świadczenia wzajemnego w postaci odszkodowania”. Po wtóre powód nie stosował się do obowiązku nieprowadzenia działalności konkurencyjnej wobec pozwanego, gdyż podjął zatrudnienie w podmiocie prowadzącym taką działalność, dlatego w ocenie Sądu Okręgowego można było uznać, iż „również doszło do zwolnienia stron wzajemnych zobowiązań na skutek ustania przyczyn zakazu konkurencji i zawiadomienia o tym powoda, zgodnie z postanowieniem § 4 pkt 4 umowy o zakazie konkurencji”.

Podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie mogą być oderwane od sprawy (rozstrzygnięcia) i nie mogą być ogólne, czyli nie mogą być redukowane do zwykłej wykładni i stosowania prawa (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Ponadto są to samodzielne podstawy przedsądu. Ustawodawca wyraźnie je rozróżnia, dlatego wymaga się właściwego ich wyodrębnienia we wniosku i w uzasadnieniu.

Skarżący nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W ocenie podstaw przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. wiążą zatem ustalenia stanu faktycznego na których oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie na etapie przedsądu), gdyż w przeciwnym razie wystąpiłby dysonans między etapem przedsądu i późniejszym rozpoznaniem skargi kasacyjnej z ograniczeniami wynikającymi z art. 398¹³ § 2 k.p.c. i art. 398³ § 3 k.p.c.

Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych (skargi nie oparto na zarzutach procesowych) a tylko wskazane podstawy przedsądu. Chodzi o to, że skarżący nie podważa ustalenia dotyczącego naruszenia zakazu konkurencji w

związku z kolejnym zatrudnieniem.

We wniosku skarżący w pierwszej kolejności wskazuje na „brak wypracowania jednolitej definicji działalności konkurencyjnej przez doktrynę oraz judykaturę oraz wynikającą z tego każdorazowo konieczność wykładni powyższych przepisów - art. 101¹ § 1 k.p. oraz 101² k.p. - na potrzeby danego przypadku (...)”.

Treść wniosku potwierdza, że nie wyróżnia należycie istotnego zagadnienia prawnego i potrzeby wykładni przepisów. W tej ocenie wystarczy stwierdzić, że ta część wniosku nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, albowiem nie może być zredukowana do wykładni prawa i rozwiązania tylko określonego kazusu. Istotne zagadnienie prawne podobne jest do pytania prawnego z art. 390 k.p.c., wymaga więc odpowiedniej analizy i opracowania. W zagadnieniu przeważają kwestie faktyczne, wynikające z indywidulanej sprawy skarżącego. Wykładnia i stosowanie prawa należą do sądu powszechnego. Sąd Najwyższy nie może dać wiążącej definicji „działalności konkurencyjnej z uwzględnieniem działalności byłego pracodawcy oraz działalności nowego pracodawcy”. Skoro w samej regulacji nie ma przepisu definiującego działalność konkurencyjną, to można stwierdzić, iż prawodawca takie rozwiązanie uznaje za prawidłowe, właśnie ze względu na różne sytuacje (stany faktyczne). Tłumaczy to, że nie jest zasadny argument o braku wypracowania jednolitej definicji działalności konkurencyjnej przez doktrynę oraz judykaturę. Wskazane przepisy art. 101¹ § 1 k.p. oraz art. 101² k.p. nie są nowe, mają już wystarczającą wykładnię w orzecznictwie i opracowania w doktrynie. Samo orzecznictwo nie jest konstytucyjnym źródłem prawa, dlatego nie zastępuje regulacji prawa pozytywnego.

Taka samo ocena odnosi się do kolejnej kwestii, ujętej jako istotne zagadnienie prawne - „czy jednostronna czynność prawna w postaci poinformowania o wygaśnięciu umowy o zakazie konkurencji dokonana z przekroczeniem umocowania wyrażonego w pełnomocnictwie udzielonym pracownikowi występującemu w imieniu pracodawcy jest nieważna zgodnie z treścią art. 104 k.c. w związku z art. 300 k.p. Za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy wykonuje osoba wyznaczona, niebędąca osobą zarządzającą, niemniej treść pełnomocnictwa udzielonego takiej osobie zdaniem skarżącego winna być brana pod uwagę na

potrzeby ustalenia granic, w jakich pracownik może wykonywać w imieniu pracodawcy takie czynności”. Treść zagadnienia również tu potwierdza, że chodzi tylko o konkretną sytuację, która nie składa się na istotne zagadnienie prawne. Oczywiście, że decyduje treść pełnomocnictwa, jak i to, że za pracodawcę w sprawach z zakresu prawa pracy działać może także inna wyznaczona osoba - art. 3¹ k.p. Pytanie rozmija się ze stanem faktycznym sprawy, bo nie ustalono, iżby osoba działająca w imieniu pracodawcy (Z.M.) działała z przekroczeniem umocowania. Ponadto ważne jest również to, że ustalono, iż jej działanie było zgodne ze stanowiskiem i wolą pracodawcy.

Kolejna kwestia (również bardzo krótka) dotyczy art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 300, przy czym istotne zagadnienie prawne ma dotyczyć prawidłowej wykładni przepisu, co potwierdza uwagę o potrzebie rozróżnienia podstaw przedsądu. Art. 65 § 1 k.c. dotyczy wykładni oświadczeń woli i jako taki nie wymaga wykładni, przynajmniej skarżący konieczności takiej nie wykazuje w aspekcie drugiej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Oceny tej nie zmienia drugie zdanie o potrzebie wykładni art. 65 § 1 k.c. jako przepisu budzącego poważne wątpliwości, polegającej również na wyjaśnieniu, czy dopuszczalne było dokonanie wykładni raz złożonego świadczenia woli w oparciu o treść oświadczenia woli złożonego później. Jest to zbyt ogólna (zamknięta w jednym zdaniu) kwestia, która wskazuje na stosowanie prawa w określonej sytuacji a nie na kwalifikowaną potrzebę wykładni art. 65 § 1 k.c. wedle warunków z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma charakter uniwersalny, gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest sam przepis a nie ocena jego zastosowania w konkretnej sprawie. Wówczas aktualne mogą być podstawy kasacyjne (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) albo podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której wniosek nie odwołuje się. Podkreśla się to w związku z kolejnym wskazaniem w dalszej części uzasadnienia wniosku na potrzebę wykładni art. 101¹ § 1 k.p. oraz art. 101² k.p. w związku z art. 89 k.c. związku z art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. Skarżący wyraźnie łączy potrzebę wykładni z sytuacją w jego sprawie, bo pyta czy strony umowy o zakazie konkurencji nadały jej takie znaczenie, które uprawniało pracodawcę do subiektywnego uznania przez pracodawcę w każdym czasie trwania umowy o zakazie konkurencji, że ustały

przyczyny uzasadniające zakaz konkurencji i tym samym umowa wygasła, a powodowi nie należało się odszkodowanie, o czym pozwana spółka „mogła poinformować spółkę następczo, a więc poprzez spełnienie warunku rozwiązującego zależnego wyłącznie od woli jednej ze stron”. Tak ujęta kwestia to domena podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. a nie z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., bo dotyczy stosowania prawa w konkretnej sprawie. Wykraczając zatem ponad potrzebę argumentacji można zauważyć, że Sąd w zaskarżonym wyroku wyraźnie stwierdził, iż decydujące znacznie miał § 4 pkt 4 umowy i zgodnie z nim umowa wygasła po określonym oświadczeniu pracodawcy. „Strony przewidziały w nim, iż w razie ustania przyczyn uzasadniających ustanie zakazu konkurencji umowa wygasa i strony zwolnione są ze wzajemnych świadczeń, przy czym pracodawca zobowiązuje się zawiadomić pracownika na piśmie o ustaniu przyczyn ...”. Skarżący we wniosku w ogóle nie podważa tej umowy jako wadliwej lub niezgodnej z prawem.

Ostatni akapit uzasadnienia wniosku wskazuje na rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego „odnośnie możliwości arbitralnego i jednostronnego rozwiązania umowy o zakazie konkurencji na mocy powstania w świadomości pracodawcy przekonania, że ustały przyczyny uzasadniające taki zakaz”. Rzecz jednak w tym, iż punktem odniesienia dla podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest konkretny przepis prawa wywołujący (sam w sobie) poważne wątpliwości w wykładni lub rozbieżność w orzecznictwie, a nie „możliwość arbitralnego i jednostronnego rozwiązania umowy o zakazie konkurencji na mocy powstania w świadomości pracodawcy przekonania, że ustały przyczyny uzasadniające taki zakaz. Skarżący nie podaje w tym miejscu przepisu lecz dalej argumentuje, że „Wśród wyroków dopuszczających taką możliwość należy wskazać na wyrok, a także wyrok Sądu Najwyższego z 12 listopada 2014 r., I PK 86/14 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2013 r., II PK 176/12. Wśród wyroków kwestionujących taką możliwość należy wskazać wyrok Sądu Najwyższego z 4 lutego 2009 r., II PK 223/08 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 1999 r., I CKN 1069/98 kwestionujące możliwość sformułowania warunku w oparciu o zdarzenie przyszłe uzależnione od oceny i woli stron umowy”. Odwołanie się do konkretnego przepisu jest konieczne dla podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2

k.p.c., bo stanowi punkt wyjścia w ocenie kwalifikowanej potrzeby wykładni przepisu albo jego części lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Natomiast zestawienie orzeczeń nie świadczy o rozbieżności w orzecznictwie, gdyż wówczas Sąd Najwyższy podjąłby uchwałę w składzie powiększonym dla ujednolicenia orzecznictwa. Wskazane orzeczenia mają na uwadze indywidualną treść sporów i stan spraw a podjęte rozstrzygnięcia mieszczą się w granicach wykładni i stosowania prawa. Można więc dodać, że strony mogły w umowie o zakazie konkurencji z góry postanowić, iż zwolnienie pracownika z zakazu konkurencji, spowodowane ustaniem przyczyn uzasadniających taki zakaz, wywoła skutek w postaci wygaśnięcia umowy. Innymi słowy zobowiązanie wygasa także w przypadku rozwiązania stosunku prawnego (umowy). Zakres regulacji prawnej nie jest wąski i ograniczony, co potwierdzają inne orzeczenia Sądu Najwyższego, choćby przykładowo z następującymi tezami - Zamieszczenie w klauzuli konkurencyjnej prawa do odstąpienia nie narusza zasad prawa pracy (wyrok z 2 września 2009 r., II PK 206/08); Postanowienie umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy dopuszczające jej wypowiedzenie przez pracodawcę nie musi wskazywać przyczyny wypowiedzenia (postanowienie z 16 czerwca 2011 r., III BP 2/11); Pracodawca ma prawo jednostronnie wypowiedzieć umowę zobowiązującą do wstrzymania się od konkurencyjnych działań po ustaniu zatrudnienia, nie wskazując przyczyn swojej decyzji (wyrok z 7 czerwca 2011 r., II PK 322/10); Dopuszczalne jest wcześniejsze rozwiązanie umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy na podstawie umowy stron. Przyczyna tego rozwiązania może być sformułowana w sposób ogólny, co nie podlega weryfikacji sądowej (wyrok z 22 czerwca 2012 r., I PK 237/11).

Z tych motywów uzasadnione jest stwierdzenie, że skarżący nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 5, § 9 ust. 1 pkt 2, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

r.g.

